

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА**«Хірургія»**

Спеціальність: **222 «Медицина»**
Освітньо-професійна програма: **«Медицина»**
Код компонента в освітній програмі: **ОК 33**
Рівень вищої освіти: **другий (магістерський)**
Форма здобуття освіти: **денна**
Рік навчання: **5**
Семестр(и): **осінній та весняний**
Тип освітнього компонента: **обов'язковий**
Навчальний рік: **2028-2029**

Обсяг: **4,5 кредити ECTS (135 год.)**
Навчальні заняття: **лекції, практичні заняття**
Підсумковий контроль: **іспит**
Пререквізити: «Медична біологія», «Медична та біологічна фізика; медичні інформаційні технології», «Медична хімія», «Біоорганічна хімія», «Анатомія людини», «Гістологія, цитологія та ембріологія», «Фізіологія», «Біологічна хімія», «Мікробіологія, вірусологія та імунологія», «Патоморфологія», «Патофізіологія», «Фармакологія».

Кафедра/підрозділ: кафедра хірургії №4, вул. Краснодарська, 104, КНП МБЛ № 18 ХМР,

Керівник освітнього компонента: доцент **Смоляник Костянтин Миколайович**,

km.smolianyuk@knmu.edu.ua

Сторінка освітнього компонента в Системі дистанційного навчання ХНМУ (Moodle):

<https://distance.knmu.edu.ua/course/index.php?categoryid=67>

Кафедра/підрозділ: кафедра хірургії №1, м. Харків, в'їзд Балакірева, 1,

ДУ «Інститут загальної та невідкладної хірургії ім. В.Т. Зайцева НАМН України», 3-й поверх, ліве крило

Керівник освітнього компонента: проф. **Євтушенко Денис Олександрович**

do.yevtushenko@knmu.edu.ua

Сторінка освітнього компонента в Системі дистанційного навчання ХНМУ (Moodle):

<https://distance.knmu.edu.ua/enrol/index.php?id=396>

ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Освітній компонент «Хірургія» забезпечує системне засвоєння теоретичних знань і практичних навичок для надання хірургічної допомоги пацієнтам із різними патологіями. Здобувачі освіти вивчають хірургічну патологію дихальної та серцево-судинної систем, травми грудної клітки та середостіння, хірургічну ендокринологію, а також захворювання та травми артеріальної, венозної і лімфатичної систем кінцівок. Навчання включає лекції, бесіди, демонстрації, ілюстрації, презентації та відеоматеріали. Особлива увага приділяється розвитку клінічного мислення, навичок фізикального та інструментального обстеження, диференційної діагностики, веденню пацієнтів у пере- та післяопераційний період, а також освоєнню хірургічних маніпуляцій і процедур. Контроль знань здійснюється через усне та письмове опитування, тестування, а організація навчального процесу відповідає

стандартам Європейської кредитно-трансферної системи. **Перелік критеріїв надання хірургічної допомоги регламентується відповідними уніфікованими клінічними протоколами за спеціальністю «Хірургія» МОЗ України.**

МЕТА КУРСУ є: 1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є:

- формування у здобувачі освіти цілісного уявлення про сучасну клінічну хірургію як систему знань і практичних навичок з діагностики, лікування та профілактики хірургічних захворювань;
- оволодіння знаннями про організацію надання хірургічної допомоги, принципи передопераційного та післяопераційного ведення пацієнтів;
- набуття умінь розпізнавати клінічні прояви, визначати тактику діагностики та лікування при патології органів грудної клітки, серцево-судинної системи, ендокринних органів і середостіння;
- формування практичних навичок із проведення фізикального обстеження пацієнтів, оцінки результатів лабораторних та інструментальних досліджень;
- ознайомлення з основними видами оперативних втручань і малоінвазивних технологій у сучасній хірургії;
- засвоєння принципів надання невідкладної допомоги при гострих хірургічних станах і травмах;
- формування професійного клінічного мислення, здатності приймати обґрунтовані рішення в межах компетенції лікаря загальної практики;
- виховання відповідального, етичного й деонтологічно правильного ставлення до пацієнтів хірургічного профілю.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

- Мати ґрунтовні знання із структури професійної діяльності. Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань. Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.
- Розуміння та знання фундаментальних і клінічних біомедичних наук, на рівні достатньому для вирішення професійних задач у сфері охорони здоров'я.
- Спеціалізовані концептуальні знання, що включають наукові здобутки з позиції доказової медицини у сфері охорони здоров'я і є основою для проведення досліджень, критичне осмислення проблем у сфері медицини та дотичних до неї міждисциплінарних проблем, включаючи систему раннього втручання.
- Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми (за списком 1); за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати попередній клінічний діагноз захворювання (за списком 2).

- Збирати скарги, анамнез життя та захворювання, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів та систем організму, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу (за списком 4), враховуючи вік пацієнта.
- Встановлювати остаточний клінічний діагноз шляхом прийняття обґрунтованого рішення та аналізу отриманих суб'єктивних і об'єктивних даних клінічного, додаткового обстеження, проведення диференційної діагностики, дотримуючись відповідних етичних і юридичних норм, під контролем лікаря-керівника в умовах закладу охорони здоров'я (за списком 2).
- Призначати та аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, функціональні та/або інструментальні) (за списком 4), пацієнтів із захворюваннями органів і систем організму для проведення диференційної діагностики захворювань (за списком 2).
- Визначити головний клінічний синдром або чим обумовлена тяжкість стану потерпілого/постраждалого (за списком 3) шляхом прийняття обґрунтованого рішення та оцінки стану людини за будь-яких обставин (в умовах закладу охорони здоров'я, за його межами) у т.ч. в умовах надзвичайної ситуації та бойових дій, в польових умовах, в умовах нестачі інформації та обмеженого часу.
- Визначати характер та принципи лікування хворих (консервативне, оперативне) із захворюваннями (за списком 2), враховуючи вік пацієнта, в умовах закладу охорони здоров'я, за його межами та на етапах медичної евакуації, в т.ч. у польових умовах, на підставі попереднього клінічного діагнозу, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами, у тому числі міжнародними, заснованими на принципах доказової медицини; у разі необхідності розширення стандартної схеми вміти обґрунтувати персоніфіковані рекомендації під контролем лікаря-керівника в умовах лікувальної установи.
- Визначати необхідний режим праці, відпочинку та харчування на підставі заключного клінічного діагнозу, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.
- Визначати тактику та надавати екстрену медичної допомогу при невідкладних станах (за списком 3) в умовах обмеженого часу згідно з існуючими клінічними протоколами та стандартами лікування.

- Формувати раціональні медичні маршрути пацієнтів; організовувати взаємодію з колегами в своєму та інших закладах, організаціях та установах; застосовувати інструменти просування медичних послуг на ринку, на підставі аналізу потреб населення, в умовах функціонування закладу охорони здоров'я, його підрозділу, в конкурентному середовищі.
- Виконувати медичні маніпуляції (за списком 5) в умовах лікувального закладу, вдома або на виробництві на підставі попереднього клінічного діагнозу та/або показників стану пацієнта шляхом прийняття обґрунтованого рішення, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.
- Визначати стан функціонування та обмежень життєдіяльності особи та тривалість непрацездатності з оформленням відповідних документів, в умовах закладу охорони здоров'я на підставі даних про захворювання та його перебіг, особливості професійної діяльності людини, тощо. Вести медичну документацію щодо пацієнта та контингенту населення на підставі нормативних документів.
- Відшуковувати необхідну інформацію у професійній літературі та базах даних, інших джерелах, аналізувати, оцінювати та застосовувати цю інформацію.
- Організовувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.
- Зрозуміло і однозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців; управляти конфліктами на міжособистісному та організаційному (професійному) рівні, налагоджувати ефективну комунікацію в фаховому та нефаховому середовищі.
- Діяти у професійній сфері з урахуванням власної свободи й безпеки у співпраці й порозумінні з членами соціума – як фахівцями, так і нефахівцями; вміти приймати рішення самостійно, нести відповідальність за свої дії; ефективно працювати в команді, керуючись принципами лідерства та взаємоповаги.

ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Перелік тем лекцій (6 год.):

1. Гнійні захворювання легень і плеври. Трансплантація легень. Травми грудної клітки.

2. Набуті вади серця. Ішемічна хвороба серця, її ускладнення. Сучасні малоінвазивні методи оперативного лікування захворювань серця. Трансплантація серця.

3. Сучасні методи діагностики і лікування гострих та хронічних оклюзуючих захворювань магістральних артерій кінцівок. Сучасні методи діагностики і лікування гострих та хронічних оклюзуючих захворювань магістральних вен кінцівок

Перелік тем практичних занять (64 год.):

1. Вступне заняття: знайомство з предметом, Основні принципи організації хірургічної допомоги.

2. Травми грудної клітки. Класифікація, ранні та пізні ускладнення, диференційна діагностика, перша лікарська допомога і тактика лікування. Поранення (пошкодження) грудей. Медична допомога у польових умовах і екстремальних ситуаціях.

3. Гнійні захворювання легень і плеври. Абсцес і гангрена легень, бронхоектастична хвороба. Гостра і хронічна емпієма плеври, піопневмоторакс. Особливості клінічного перебігу, диференційна діагностика, методи консервативного та хірургічного лікування.

4. Набуті вади серця. Класифікація, діагностика, показання до хірургічного лікування, методи оперативних втручань, ускладнення.

5. Ішемічна хвороба серця. Діагностика, показання до хірургічного лікування, методи оперативних втручань. Сучасні методи діагностики, мало - інвазивного оперативного лікування захворювань серця.

6. Захворювання та травми стравоходу. Класифікація, діагностика, диференційна діагностика, методи хірургічного лікування.

7. Еутиреоїдний і токсичний зоб. Класифікація, методи діагностики, диференційна діагностика, передопераційна підготовка, хірургічне лікування.

8. Хронічні оклюзуючі захворювання артерій кінцівок. Консервативне та хірургічне лікування оклюзій нижніх кінцівок.

9. Артеріальні тромбози і емболії. Класифікація гострої ішемії кінцівок. Клінічні стадії перебігу. Діагностика. Диференціальна діагностика. Методи хірургічного лікування.

10. Абдомінальний ішемічний синдром. Класифікація, клінічні варіанти перебігу, діагностика, диференційна діагностика, ускладнення, методи консервативного та хірургічного лікування, профілактика, реабілітація.

11. Гострі тромбози магістральних вен кінцівок. Класифікація, клініка, діагностика, диференційна діагностика, методи консервативного і хірургічного лікування.

12. Тромбоемболія легеневої артерії. Клініка, діагностика, лікування, засоби профілактики.

13. Посттромботична хвороба нижніх кінцівок Класифікація, діагностика, консервативні та хірургічні методи лікування.

14. Варикозна хвороба нижніх кінцівок. Класифікація, діагностика, ускладнення, методи хірургічного лікування.

Перелік тем самостійної роботи студента (65 год.)

1. Стандарти маршрутизації хірургічних пацієнтів та алгоритми надання ургентної допомоги.
2. Інструментальних методів оцінки внутрішньогрудних ушкоджень (УЗД, КТ, рентген).
3. Антибіотикотерапія та методи дренування при гнійно-запальних процесах легень і плеври.
4. ЕхоКГ та сучасні інструментальні методи оцінки гемодинамічних порушень при вадах серця.
5. Малоінвазивні та ендovasкулярні методи відновлення коронарного кровотоку. Сучасні методи діагностики, мало - інвазивного оперативного лікування захворювань серця.
6. Інструментальні методи оцінки прохідності та перфорацій стравоходу (езофагографія, КТ, езофагоскопія).
7. Лабораторні та інструментальні методи діагностики тиреоїдних порушень.
8. Інструментальні методи оцінки ступеня артеріальної оклюзії (доплерографія, ангіографія).
9. Хірургічна тактика при гострій ішемії кінцівок.
10. Інструментальні методи діагностики абдомінальної ішемії (КТ-ангіографія, МР-ангіографія).
11. Профілактика венозних тромбозів у хірургічних пацієнтів: сучасні стратегії.
12. Сучасні методи лабораторної та інструментальної діагностики тромбоемболії легеневої артерії.
13. Механізми розвитку посттромботичної хвороби та принципи її профілактики.
14. Критерії вибору малоінвазивних методів лікування варикозної хвороби.

СРС спрямована на поглиблення та закріплення теоретичних знань, отриманих під час аудиторного навчання та сприяють формуванню професійних компетентностей. Результати СРС підлягають контролю та включені до підсумкового контролю знань.

Консультації: онлайн, за попередньою реєстрацією на сторінці курсу в Системі дистанційного навчання курсу.

Методи навчання: лекції; практичні заняття, ділові ігри, доповіді студентів, моделювання проблемних ситуацій, вирішення ситуаційних та практичних завдань, а також самостійна робота здобувачів вищої освіти з інформаційними джерелами.

Протягом вивчення освітнього компоненту всі види діяльності здобувачів вищої освіти підлягають контролю, як поточному (на кожному занятті), так і підсумковому (під час контрольних заходів).

ОЦІНЮВАННЯ

Поточна навчальна діяльність (ПНД). Оцінювання успішності здобувачів освіти здійснюється відповідно до Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в ХНМУ (https://knmu.edu.ua/doc_block_type/instrukczyi-navchalnogo-proczesu/). Оцінка за практичне чи підсумкове заняття становить від 2 до 5 балів. Подання завдань за запізненням з неповажних причин тягне за собою зниження оцінки відповідно до відсотка запізнення в часі від часу виконання завдання. Завдання перевіряються протягом 24 год. Оцінки виставляються в електронний журнал. Незадовільні оцінки відпрацьовуються відповідно до Положення про порядок відпрацювання студентами ХНМУ навчальних занять (chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/pol_por-vidprac-zaniat.pdf).

В кінці семестру середня оцінка за семестр конвертується у багатобальну оцінку (70 – 120 балів) відповідно до таблиці 1 Інструкції з оцінювання (див. вище). Середнє арифметичне ПНД за обидва семестри становить загальну навчальну діяльність (ЗНД).

Підсумковий контроль. Умовою допуску до іспиту є набрання 70 балів ЗНД. Оцінка за іспит становить від 50 до 80 балів.

Оцінка з дисципліни (ОД). $ОД = ЗНД + ІЗ + іспит$.

Індивідуальні завдання (ІЗ) Індивідуальні завдання здобувача (далі – ІЗС) не є обов'язковим елементом, але при бажанні здобувача освіти може бути виконане і оцінюються в балах ECTS (не більше 10), які додаються до суми балів, набраних за поточну навчальну діяльність. На засіданні кафедри затверджено перелік індивідуальних завдань (участь з доповідями в студентських конференціях, профільних олімпіадах, підготовка аналітичних оглядів з презентаціями з перевіркою на плагіат) з визначенням кількості балів за їх виконання, які можуть додаватись, як заохочувальні (не більше 10).

Оскарження результатів підсумкового контролю проводиться у встановленому в ХНМУ порядку (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_apel_kontrol.pdf).

ПОЛІТИКИ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Рекомендації щодо роботи на курсі: брати активну участь у всіх формах роботи на заняттях, присвячувати 1-2 год. щодня виконання самостійної роботи та підготовці до занять, ставити запитання під час занять, відвідувати консультації, вчасно здавати завдання та виконувати усі форми контролю.

Відвідування занять. Відвідування лекцій та практичних занять є обов'язковим. Формою одягу під час офлайн-занять є білий медичний халат. При запізнення більше ніж на 5 хвилин ви можете бути не допущені до заняття. Пропущені заняття відпрацьовуються відповідно до Положення про порядок відпрацювання студентами ХНМУ навчальних занять

(chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/pol_por-vidprac-zaniat.pdf).

Академічна доброчесність. ХНМУ стоїть на позиціях нульової толерантності до проявів академічної недоброчесності. Будь-які порушення принципів академічної доброчесності тягнуть за собою відповідальність у встановленому в ХНМУ порядку (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_ad-1.pdf).

Використання електронних гаджетів та інструментів штучного інтелекту допускається лише з дозволу викладача.

Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами. Здобувачі з особливими освітніми потребами мають зв'язатися з викладачем задля розробки індивідуальної освітньої траєкторії.

Час відповіді викладача: 24 години.

Технічні вимоги до роботи на курсі:

- доступ до комп'ютера, ноутбука, планшета чи смартфона
- корпоративний обліковий запис Google з власним фото
- навички роботи з Google Workspace (Google Meet, Docs, Sheets, Slides, Forms) та Moodle
- *інші вимоги кафедри*

Технічна підтримка: АСУ (ev.shevtsov@knmu.edu.ua), Google (tehotdelknmu@gmail.com), Moodle (al.korol@knmu.edu.ua)

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Загальна та невідкладна хірургія: основні теми: посібник зі спеціалізованої хірургічної практики: 7-е видання./ за ред. Г'ю М. Патерсон, Кріс Дінс— К.:ВСВ «Медицина», 2025. —367с.
2. Невідкладні стани в хірургії / С.Д. Хіміч, М.І. Бурковський, О.А. Вільцянук та ін. : за ред. професорів С. Д. Хіміча, М.Д.Желіби,. — К.:ВСВ «Медицина», 2025. — 487с.
3. Хірургія: підручник / О.Ю. Усенко, Г.В. Білоус, Г. Й. Путінцева, — К.:ВСВ «Медицина», 2021. — 416с.
4. Трансфузійна медицина: підручник / В.В. Орлик. — К.:ВСВ «Медицина», 2023. — 424с.
5. Farquharson, M., Moran, B. (Eds.) Farquharson's Textbook of Operative General Surgery — 12th ed. — Boca Raton: CRC Press, 2024. — 1 400 p.

Допоміжна

1. Шаповал С. Гнійна хірургія. — Київ: Медицина, 2021. — 480 с.
2. Гнійна хірургія: навчальний посібник / С.Д. Шаповал,. — К.:ВСВ «Медицина», 2025. —183с.
3. Ellis H., Calne R. Lecture Notes on General Surgery — 13th ed. — Hoboken: Wiley-Blackwell, 2022. — 560 p.
4. Essentials of General Surgery and Surgical Specialties / Eds. Lawrence P.F., Bell R.M. — 7th ed. — Philadelphia: Wolters Kluwer, 2025. — 860 p.
5. Schwartz S.I. (Ed.) Schwartz's Principles of Surgery. — 12th ed. — New York: McGraw-Hill Education, 2022. — 2 000 p.
6. Протоколи Міністерства охорони здоров'я України. Уніфіковані клінічні протоколи медичної допомоги за спеціальністю «Хірургія» — Наказ МОЗ України № 751 від 28.09.2022 р. — Київ, 2022. — Офіційне видання.

Інформаційні ресурси

Положення про запобігання, попередження та врегулювання випадків, пов'язаних із сексуальними домаганнями і дискримінацією у ХНМУ — Наказ ХНМУ № 305 від 27.08.2019. https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_sex.pdf?utm_source=chatgpt.com

Положення про організацію інклюзивного супроводу освітнього процесу у ХНМУ — затверджено у 2024 р. https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/02/polog_org_incl-suprov.pdf?utm_source=chatgpt.com

Положення про організацію інклюзивного навчання у ХНМУ — про організацію навчання здобувачів із особливими освітніми потребами. https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/12/proekt_polog_inkl_navch.pdf?utm_source=chatgpt.com

Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин у ХНМУ https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/01/polog_ad.pdf?utm_source=chatgpt.com.

Положення про Комісію з академічної доброчесності, етики, управління конфліктами ХНМУ https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/11/pol_komis_ad.pdf?utm_source=chatgpt.com

Порядок проведення занять з поглибленого вивчення здобувачами освіти окремих дисциплін понад обсяг навчального плану https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/poriad_pogl-vyv_dyisc.pdf?utm_source=chatgpt.com.

Зав. кафедри хірургії №4
професор _____

(підпис)

Віталій МАКАРОВ